

KİMSE AYRANIM EKŞİ DEMEZ

16 Mart 2021

Yıldırım Koç

Ekonomik durum nasıl? Yıllardır yaşadığımız ve covid-19 salgını nedeniyle daha da derinleşen ekonomik krizden çıkıyor muyuz? Tünelin ucunda gözüken ışık, güneş ışığı mı, karanlıktan kurtuluşumuzun işareti mi, yoksa üzerimize doğru gelen trenin ışıkları mı?

Ekonominin yönetiminden sorumlu kişiler, durumun iyiye gittiğini ileri sürüyorlar. Bu tavır, hem insanların gönlünden geçenlerin gerçekleşme umududur, hem de “işler iyi gidiyor dersiniz iyi gider” türü bir anlayışın ifadesidir. Zaten halkımızın güzel anlatımıyla, kimse ayrımım ekşi demez.

Bu ve benzeri sorulara yanıt verirken iki yöntem kullanabilirsiniz.

Birinci yöntem, sizin doğrudan gözlemlerinizdir. Sizin işleriniz nasıl gidiyor? “Deve var bin akçe ucuz, deve var bir akçe pahalı” diye bir sözümüz vardır. Hayat size pahalı mı geliyor, ucuz mu? Ailenizin gençleri işe girebildi mi? Mahallenizdeki esnaf ne yapıyor?

İkinci yöntem, güvenilir bazı verilere bakarsınız.

15 Mart 2021 günü Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan Merkezi Yönetim Aylık Bütçe Gerçekleşme Raporu güvenilir veriler içerir ve ekonomik duruma ilişkin değerlendirmelerde mutlaka izlenmesi gereken bir kaynaktır. Dün yayımlanan bu rapora kısaca bakalım.

“Merkezi Yönetim Bütçesi”, (I) genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerini (TBMM, Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar, çeşitli genel müdürlükler, vb.), (II) özel bütçe kapsamındaki idareleri (YÖK, üniversiteler, diğer bazı kamu kurumları) ve (III) düzenleyici ve denetleyici kurumları (RTÜK, SPK, EPDK, KİK, Şeker Kurumu, vb.) ve (IV) sosyal güvenlik kurumlarının bütçelerini kapsar. Bu nedenle, ekonominin önemli bir unsurudur.

Bu veriler incelendiğinde, ilk bakışta 2021 yılı Şubat ayında işler iyi gidiyor gibi gözüküyor.

2020 yılı Şubat ayında bütçe açığı 7,4 milyar lira imiş; 2021 yılı Şubat ayında bütçe açığı olmamış, tam tersine bütçe fazlası 23,2 milyar liraya ulaşmış.

Eğer burada durursanız, tünelin sonundaki ışık, güneşin ışığı; işler iyi gidiyor.

Ancak biraz daha ayrıntılı bakarsanız, işlerin kötü gittiğini görüyorsunuz. Tren hızla üzerinize doğru geliyor.

Önce, Şubat ayındaki “iyi gidiş”in nedenine bakalım.

2020 yılı Şubat ayına göre, 2021 yılı Şubat ayında harcamalarda önemli bir artış yok. 94 milyar lira, 96 milyar lira olmuş. Buna karşılık, gelirlerde önemli bir artış söz konusu. 2020 yılı Şubat ayında devletimizin gelirleri 86 milyar lira iken, 2021 yılı Şubat ayında yüzde 39'luk bir artışla 120 milyar liraya yükselmiş.

2021 yılı Şubat ayında 23,2 milyar liralık bütçe fazlasının kaynağı, gelirlerdeki bu büyük artış.

Peki, devletimizin gelirlerindeki yüzde 39'luk artış geçici bir durum mu, yoksa devletimizin vergi düzeninde önemli ve köklü değişikliklerin yansımaları mı?

Ne yazık ki, geçici bir durum. Vergi borçlarında gerçekleştirilen yeniden yapılandırma sayesinde vergi gelirlerinde bir defalık bir artış sağlandı. Devlet, vergi alacaklarının önemli bir bölümünü affetti; geride kalanı tahsil etti. Özellikle büyük şirketler bu uygulamadan yararlandı. Şirketlerin ödediği kurumlar vergisindeki artış yüzde 45 oranında gerçekleşti. 2020 yılı Şubat ayında kurumlar vergisi geliri 25,6 milyar lira iken, “yeniden yapılandırma” adı altında getirilen aflar sonucunda yapılan tahsilatla, kurumlar vergisi Şubat 2021'de 37,0 milyar lira oldu.

Şubat ayına ilişkin olumlu tablonun arkasında vergi alacaklarının önemli bir bölümünden vazgeçerek toplanabilen vergiyle yetinilen uygulama yatıyor. O zaman, tünelin ucunda gözüken ışık pek güneş ışığına benzemiyor.

Bu, tablonun bir bölümü.

Şubat ayındaki bu “olumlu” görünüm, Ocak-Şubat ayları birlikte ele alındığında ortadan kayboluyor.

2020 yılı Ocak-Şubat ayları toplamında devletimizin bütçesi 14,1 milyar lira fazla vermişti. 2021 yılı Ocak-Şubat ayları toplamında (Şubat ayındaki istisnai uygulamaya rağmen) devletimizin bütçesi 1 milyar lira açık verdi. 2021 yılı Şubat ayındaki dopinge rağmen, Ocak-Şubat dönemi bir önceki yıldan epeyce daha kötü gözüküyor.

Kimse ayranım ekşi demez; ancak ayranı içenler ekşiliğini görebiliyor.